

Další vyprávění z Aše, místa zapomnění.
Zpověď ženy o době bez východiska.

Klára Teršová

AŽ KE
KŘÍŽKU

Klára Teršová
AŽ KE KŘÍŽKU

Klára Teršová

AŽ KE
KŘÍŽKU

ARGO

© Argo, 2023

Text © Klára Teršová, 2023 Cover art

© Tereza Králová, 2023

ISBN: 978-80-257-4091-0 (váz.)

ISBN: 978-80-257-4151-1 (e-kniha)

Poděkování

Děkuji těm, kterým záleží na našem kraji a dělají mnoho pro jeho změnu. Děkuji svým rodičům za to, že jsem měla možnost z něj na chvíli vyjít a zase se vrátit. Za to, že jsem mohla získat vzdělání, které mi umožňuje psát. Za možnost nebýt jen sobcem, ale moci svět měnit.

Některé postavy jsou reálné, jiné naopak nemají se skutečnými lidmi nic společného, mají však charaktery, které všichni dobře známe.

Předmluva

Až ke křížku je další ze série mých vyprávění z Aše a její minulosti. Intuitivně jsem po předchozí knize *Bílý pramen*, která se odehrává za doby první republiky a končí odsunem původních německých obyvatel, sáhla po dalším traumatizujícím období, které je předvojem dnešního neutěšeného stavu mého města. Když si představím, že vkládám Aš do svého srdce, jako by byla osobou, a žiji jejími dějinami, začíná mi být jasnější, proč je dnes tak ambivalentní. Tak bolestně krásná, a přitom nehorázně odporná.

Přiznávám, že mi moje rodiště a kraj, kde je tak složité žít, způsobují často depresi z toho, že to možná nejsem schopná změnit. Mám tendenci věci opravovat, napravovat, skládat, uspořádávat, ale zde si připadám v takovém chaosu, že si někdy nejsem jistá, zda to vůbec dokážu. Nazývám to chaosem, ale možná by byla přílehavější divokost. Žiju v divoké zemi naprosto semleté dějinami, naprosto semleté lidmi, kteří jí působí rány. Možná pro tento silný dojem je pro mě trvalou inspirací.

Ačkoli se příběh z velké části odehrává v sedmdesátých letech, která tvoří kontrastně šedivou kulisu k našim barevným

životům, nemám v úmyslu čtenáři předložit podrobnou historii. Ne, to neumím, doba musí z vyprávění pouze dýchnout a zanechat dojem. Silný dojem toho, že jsme herci v představení, které nám někdo napsal.

Hlavní hrdinka Eliška Mazochová je mi stejně blízká jako vzdálená. Jako žena vyrůstající za totality se pere s mnohostí rolí, jež má zastávat, a to se možná nemění ani dnes, kdy zakoušíme výdobytky demokracie. Selhává ve své mysli jako přítelkyně, matka i manželka. Pocit ponížení je v ní zaset velmi hluboko, a teprve když cítí smrt na jazyku, chce napravit chyby, jichž se dopustila. Otázkou je, zda je to vůbec ještě možné...

Setkáváme se s postavami, které jsou obrazem města Aše a metaforicky představují jeho soukolí. Nakonec město vždy tvoří lidé. Žije Aš, nebo už je mrtvá?

Seznam zkratek a výrazů

- Výbor – národní výbor
kulak – bohatý rolník, hanlivě používáno v souvislosti se znárodněním těchto rolníků
VKR – vojenská kontrarozvědka
OVKR – oddělení vojenské kontrarozvědky
OV KSČ – Okresní výbor Komunistické strany Československa, také Výbor
ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa
Tosta – textilní podnik, který vznikl po válce z několika menších továren
SNB – Sbor národní bezpečnosti
StB – Státní bezpečnost
FBIS – Federální bezpečnostní informační služba
OBZ – Obranné zpravodajství
Hraničář – okresní týdeník vycházející na Chebsku mezi lety 1960 a 1992

Prolog

To třetí dítě jsem vlastně ani nechtěla, ale když už mělo přijít, tak jsem se s tím smířila a nakonec jsem ho vyvipplala. Ale to, za jakých okolností přišlo, už byla jiná věc. Všichni v Aši věděli, jak to bylo, v práci se na mě dívali skrz prsty, na Výboru se na mě dívali skrz prsty, lidi v paneláku se na mě také dívali skrz prsty.

Když se Miloš narodil, cítila jsem poprvé ten obrovský příval lásky, o kterém se všude píše nebo který jsem viděla u rodiček v době, kdy jsem ještě dělala porodní bábu. Narodil se asi o šest týdnů dřív, proto musel do inkubátoru, já jsem přišla o laktaci, a tak ho krmili mateřským mlékem, které do nemocnice nosily kojící cikánky. Bylo to tak překvapivé, protože, jak říkám, třetí dítě jsem nechtěla, ale milovala jsem ho nejvíc ze všech svých dětí.

Je to něco, co mámy neříkají – toto dítě miluji nejvíc, toto nenávidím. Mezi obojím je velmi tenká hranice, která se dokáže posouvat v rámci jednoho jitra a soumraku. Přiznat si, že někdy je jediným řešením, jak zastavit neutichající pláč, zavřít dveře, přiznat si; že bezprizorní řev je jedním z ventilů, jak

vydržet osamění mateřské role, přiznat si, že milovat tolik, až to bolí, je nejtěžší věc na světě.

Celý život jsem pracovala s dětmi. Jako porodní asistentka a později jako sestra v kojeňáku. Ve službě se mi dařilo, vkládala jsem do ní veškerou svou empatii, lásku i smysl pro řemeslo, avšak u vlastních dětí jsem selhávala, alespoň mám ten pocit.

Cizí děti pro mě byly nepopsané listy, okvětní plátky s čistými krůpějemi, které se rodily do divné doby, obtěžkány břemeny genů svých rodičů. Chvilí zrození, lapání po dechu, pláč a postupné vybarvení z rudé až modrofialové do růžova bylo zázrakem ve všech ohledech. Chlístance krve, moč i výkaly, vysílení rodiček, které jej doprovázelo, se smazaly ve chvíli úlevy, ve chvíli jistoty, že jsem na svět pomohla přivést zdravého tvora. Rodička se však zašila a do roka každá zapomněla, co to bylo za utrpení. Nebyla jsem opanována žádnou jasnozřivostí, která by mi dokázala napovědět, zda novorozenec bude dobrým člověkem. Ani u vlastních dětí.

Syn mě zradil, i když jsem mu dala všechno. Nechal mě na holičkách a já tu teď hniju v té špinavé díře, na stejném místě, kde jsem Miloše porodila, jen v jiném pavilonu nemocnice, kde zřídili pečovatelák. Kolem mě to páchne plnými plínamy, dezinfekcí a starobinou. Vidám zbrzděné tváře těch, kteří leží na oddělení se mnou. Poznávám je – ten byl estébák, ten byl chlípník, tahle byla komunistická kurva.

Když tak rekapituluji svůj život, mrzké plynutí času, slov, míst a citů, neodbytně se mi navrácí jedno konkrétní toponymum. Wunderlich. Magický vrch ve Vernéřově u Aše, na kterém dnes stojí kříž, nedostupný všem cizím duším – neboť